

Christus boven het bereik hunner vijanden, die volgen zal in hun lichamelijke opwekking.

5e. Daarmee is niet in strijd, dat „de overige dooden niet weder levend werden (gelijk onze St. vert. leest tot dat de duizend jaren geëindigd zijn”. Want de grondtekst spreekt niet van een „weder levend worden”, maar van „leven”: zij, n.l. de dooden, die niet in den Heere ontslieden, deelden niet in het zalige leven, dat zij, die met Christus heerschten, deelachtig waren. Hierin komt scherp uit de tegenstelling tusschen de gezaligden en de wereld, die waande hen vernietigd te hebben. Die wereld meende over hen te heerschen, en nu wordt ze zelve overheerscht door den dood, terwijl de door haar uit- en neergeworpenen met Christus „heerschen in het leven”.

6e. Dat de zielen, die Johannes ziet, in den hemel als koningen met Christus heerschen, eischt volstrekt niet een voorafgegaan lichamelijke opstanding. Reeds hier op aarde waren ze door Christus in beginsel tot Koningen en Priesters gemaakt (Openb. 1:6). En wat ze hier reeds werden, dat zijn ze in den hemel.

7e. Uit dit alles blijkt, dat hij het gebonden, d.w.z. het ingehouden en bedwongen zijn van de macht des duivels en het heerschen der gezaligden met Christus gedurende duizend jaren, niet moet gedacht aan een tijdperk vlak vóór de (eenige) wederkomst van Christus aan het einde der geschiedenis, maar aan een tijd in de gewone aardsche bedeefting n.a.w. aan den tijd na Christus' verheerlijking, het tijdperk dus des Nieuwen Testaments, waarin wij nu leven.

8e. Het getal duizend is daarmee niet in strijd, wijl in geheel het boek der Openbaringen, de getallen altijd door niet op den tel af, maar symbolisch moeten verstaan worden.

\* Hoop, dat m'n vrager bij het licht dezer opmerkingen Openb. 20 verstaan zal.

V.

F.

## UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

### De Centrale Jeugdraad.

Het verslag van bovengenoemde instelling over 1926 is thans verschenen en geeft wel aanleiding tot enkele opmerkingen. Bekend is, dat dit lichaam evenals zooveel andere instellingen, is ontstaan in de broekstamperij der oorlogsjaren en alleen kan blijven bestaan op een bodem, die rijk en gerogeld met staatsgeld wordt bemest.

Een kunstmatig product alzoo in optima forma. Van achteren gezien kan het geen verwondering wekken, dat onder den invloed der abnormale oorlogsomstandigheden ook abnormale instellingen worden geschapen.

Ook is het niet wonderlijk, dat in een tijd waarin de Staatsbemoeiing zich richt op worst en vet, op melk en melk en nog zooveel andere dingen, het abnormale der toestanden zich ook daarin afteekent, dat een poging wordt gedaan om de vrije jeugdvorming georiënteerd naar levensbeschouwing en belijdenis, te trekken binnen de grenzen van de Staatsbemoeiing.

In dit alles is niets vreemds, gezien de vele vreemde dingen, die wij in distributielagen hebben beleefd.

Wat wel eenigszins vreemd aandoet, is, dat het zo lang duurt vóór ook hier de verhoudingen

weer normaal worden. Men zou verwachten, dat de likvidatie van oorlogswinst en eenheidsworst, zoo niet vooral gegaan, dan toch minstens onmiddellijk gevolgd zou worden, door die van den Centralen Jeugdraad.

Met een taaheid, in het plantenrijk zonder voorbeeld, en die alleen gevonden wordt bij andere ambtelijke en halfambtelijke instellingen, die met de Staatskas in een niet te verwijderd verband staan, weet ook deze instelling alle gezond verstand, alle logica en bezuinigingsdrang te trotseeren.

Het feit, dat alleen genoemde soort van instellingen eenzelfde taaheid van leven bezit, doet vermoeden, dat het aan alle gemeenschappelijk element, de band naar de Staatskas, de oorzaak van die taaheid is.

Knip dien band door en het geheel schrompelt ineen binnen den kortst mogelijken tijd.

Wat nu in deze heele geschiedenis het allerwonderlijkst aandoet is wel het feit, dat ook door onze Kamerclub zoo weinig energie wordt betoond, om ons van dergelijke instellingen af te helpen. Misschien zal het wegvallen der credite voor dergelijke pogingen bevorderlijk zijn.

Het verslag over '26 toont nog eens duidelijk aan, dat alleen in het krijgen en geven van Staatsgeld de eenige bestaansgrond van den Centralen Jeugdraad ligt.

De beide hoofdpunten van het verslag zijn: het adviseeren aan den Minister omtrent de verdeling der subsidies en het vragen om meer geld op grond van den verbeterden financiële toestand des lands.

Trouwens het zou niet billijk zijn om aan den Centralen Jeugdraad te verwijten, dat er niets anders gedaan is. Feitelijk moet het als een verdienste worden aangemerkt, dat dit lichaam inzicht, niets van betekenis te kunnen doen en dat het dienstegevoel ook geen pogingen onderneemt, die toch tot mislukken gedoemd zijn.

De jeugdorganisaties in ons land staan nu eenmaal sterk onder den invloed der onderscheidene levensbeschouwingen. Meer nog dan in de school, zal in de vrije jeugdvorming altoos uitkomen datgene wat aan het leven de hoogste waarde geeft. Hier zal men op de sport allen nadruk leggen, ginds zal de vorming zich richten op de vakorganisatie en het deelnemen aan haar actie en elders zal de leiding wijzen op een doel, dat buiten en boven dit leven ligt en in dat licht zal een andere waardeering der aardsche verhoudingen naar voren treden.

Zoo heeft elke jeugdorganisatie haar eigen doel en beginsel en hierdoor wordt in zekere mate haar werkwijze en den vorm van haar organisatie bepaald.

Nu zou de Centrale jeugdraad, zelfs met den besten wil, ten dezen niets kunnen doen of adviseeren.

De samenstelling van dit lichaam naar politieke kleur en godsdienstige overtuigingen maakt elke eenheid van lijn onmogelijk. Elke poging om ten dezen tot overeenstemming te komen, moet mislukken.

Komt men al op een bepaald punt tot een compromis dan is het vrij zeker, dat de jeugdorganisaties liever hun eigen ervaren en eensgezinde leiders zullen volgen dan de adviezen van den jeugdraad.

Uit den aard der verhoudingen volgt, dat de

Centrale Jeugdraad nimmer belangrijken invloed op de jeugdorganisaties zal hebben; alleen door het geven van subsidies is dit mogelijk, maar dan is het geen voordeel meer maar een zeer positief nadeel.

Worden deze organisaties toch dan door staatsgeld gestuwd in een richting, waarin zij niet willen gaan, dan zal dit niet tot hun voordeel zijn.

Alleen door hun eigen karakter zuiver te bewaren en hun eigen beginselen in toepassing te brengen zijn ze in staat hun volksgroep te dienen en tot de vorming der jeugd een waardevolle bijdrage te leveren.

\* Zelfde wat uit deze feiten voortvloeit voor den Centralen Jeugdraad vloeit er ook uit voort voor de Regeering. Ook zij kan geen leiding geven en is alleen maar in staat om door rechtstreeksche of zijdelingsche bemoeiingen iets te bederven. Maar waarom dan een orgaan als de Centrale Jeugdraad, dat veel kwaad kan doen en dat in 't beste geval niets doet, in stand te houden?

Wel heeft men blijkens het verslag aan den Minister reeds voor de tweede maal gevraagd om vrijen toegang tot de rijksmusea voor leden der jeugdorganisaties, doch de Minister van Onderwijs heeft op deze herhaalde vraag geen antwoord gegeven.

Misschien zou, aannemende, dat deze vraag noodzakelijk gesteld en herhaald moet worden, dit op een goedkoopere en eenvoudiger wijze kunnen geschieden dan door den Centralen Jeugdraad. Allicht kon een der Kamerleden, die thans lid van dit college zijn, zich er mee belasten.

De kosten van den Jeugdraad konden dan zonder bezwaar bespaard worden, hiervoor zou geen enkel belang schade lijden dan alleen dat der eerstbetrokkenen.

Ook het bedrag van f 22.500, dat in 1926 aan subsidies is uitgetrokken, had beter op andere wijze besteed kunnen worden. Alles samengenomen is er alle reden om te hopen, dat onze Kamerclub een energieke poging zal wagen om den Centralen Jeugdraad te doen verdwijnen.

Amhem.

E. VISSER.

## ZENDING EN EVANGELISATIE.

### Kind en Zending.

In 1919 verscheen bij den Zendingstudie-Raad een boekje van de hand van den heer K. Wielema, onder den titel: School en Zending, handleiding bij het zendingsonderwijs aan kinderen.

Het was niet het eerste van dien aard. Op het eind der vorige eeuw was toch ook een boekje over de zending op school geschreven door den bekenden zendingseleerde Dr G. Warneck, hetwelk in het Nederlandsch werd vertaald.

Het onderwerp: Kind en Zending, genoot ook op andere wijze de belangstelling. Op de Conferenties voor Zendingstudie te Lunteren werd meermaals dit onderwerp ingeleid. En op de Eerste Internationale Conferentie voor Zendingstudie hield de Amerikaan R. C. Diffendorfer in 1911 een belangwekkende voordracht over de keuze der leerstof in verband met den leeftijd der kinderen.

En last not least, in de serie „Verdieping en Belijning” hebben de heeren Prof. Brouwer, Drewes en Dr Roijer samen een studie over Kind en Zending gegeven.

proeven van wijsheid uit het terrein van de gemeene verlichting der kerk. Ach ja, het leven is tegenwoordig echt moeilijk. Wie kan nog thuis raken op zijn terrein? Hij heeft geen terrein en geen thuis heeft, wie met de wetenschap tegenwoordig te doen krijgt. Het is de wraak der tijden, die zich oplegt: enerzijds heeft men zich gedwongen, al meer zich te specialiseeren, zóó erg, dat men menschen krijgt, die op een bepaald studieveld van groote geleerdheid worden, doch op andere gebieden van denken en ervaring soms een mal figuur niet vermogen niet te slaan. Zoo komt er op dat schrikbaarjagende geslacht der specialisten, zeer in trek, doch aan een paard gelijk: een paard, dat door „toom en gebit” zoo weinig in bedwang genomen behoeft te zijn, omdat het oogkleppen, d.w.z. toomen der toomen en breidels der breidels, heeft, het arme beest. Maar anderzijds licht het leven zelf bij den dag schriller en schrikkelijker om de idee der specialisatie. Een studie tot handreiking van den man van dezen en dien van gene faculteit is tegenwoordig altijd actueel. Want de theoloog kan niet buiten den psycholoog en niet buiten den medicus en niet buiten heel wat andere menschen meer. Omgekeerd kunnen zij niet buiten hem. Het oog van de theologische en het oor van de medische en de voet van de wijsgeerige faculteit — ze kunnen niet meer zeggen: ik heb u niet nodig!

Aan den anderen kant dringt het leven zelf ons wel de zekerheid op, dat we ons werk niet meer alleen af kunnen. Rustige families doen het dagelijksche werk met den kleinen kring af, den intiemsten kring der huisgenooten en der oude of jonge sloot. Maar als 't schoonmaak is, komt de werkster van buiten, en als er een geboorte of een begrafenis is, wordt ook van buiten bijgestaan. In de wetenschap nu is het den laatste tijd altijd groote

## POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

### Iets over Dominees en Psycho-analyse.

Dezer dagen kreeg ik in handen een werkje van W. Buntzel: Die Psycho-analyse und ihre seelsorgliche Verwertung. Het is een geschriftje van 83 bladzijden, uitgegeven te Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1926.

Het boekje, waarvan hierboven de titel staat, is heeltemaal voor de dominees. Maar ik kreeg het ter leen van een dokter.

U zult zeggen: dat pleit voor de abijdigheid van dien dokter en de dominee kan zich dat complimentje aan het adres van den medicus in ongekeerde richting voor gezegd houden. Het is mogelijk, goede lieden, het is mogelijk. Maar als ik een woordje zeggen mag, dat gewichtig genoeg klinkt voor een krant en tegelijk een poging is tot herwinning van de reputatie, dat die dokter niet de eenige is van ons beiden, die de wereld niet eenigen wil tot waarneming inkijkt, dan zou het dit woordje zijn: dit kleine voorvalletje is, hoewel geen teeken dan toch een teekening des tijds.

En daar heb ik meteen mijn aanloopje voor dit artikel.

Ik zei: het boekje is een domineesboekje. Men zegt, dat zielzorg speciaal de taak der dominees is; wat daarvan zij, feit is, dat hun ambt doorgaans wordt in stand gehouden ook door velen, die hun eigen ambetoonde rekeningen bij den dominee indienen; en speciaal het terrein van de zielzorg kent vele insolventen onder alle, ook niet-theologische, volk. Dus wordt er weinig aan zielzorg gedaan door dezulken, wien dit werk wel het allereerst aangaat, zeg b.v. een vader en een moeder en een man en een vrouw en nog wel de

een of ander daartoe. En met te meer klem wordt nu betoogd, dat een goeie dominee een zielzorger moet zijn. Zelfs in een weekblad, dat zich gereformeerd noemt, heeft onlangs iemand den schoonen naam van „pastor”, hetwelk is overgezet zijnde, „herder”, losgemaakt van het „leeren” der dominees, en tusschen het leeren en het zielzorgoefenen een zekere tegenstelling gemaakt. Het mocht dan tegen het formulier van bevestiging eenigszins ingaan, maar allereerst is dat formulier oud, en bovendien drukte dit blad uit, wat bijna ieder denkt, wat ook menig herder-leeraar of herder-en-leernaar bij zichzelf denkt. Dus: de zielzorg is een voornaam, ja, speciaal, hoofdstuk van der dominees ambt en roeping. En — dit boekje gaat over zielzorg.

Voorts: het is geschreven door een dominee: Pfarrer Buntzel. Het is opgenomen in de Praktisch-theologische Handbibliotheek; en dat is dan weer een reeks van lei-draden voor de „kerkelijke” praxis. Ook verzorgt een bekend proefkundig en menschkundig hoogleeraar in de theologie deze reeks: ik bedoel Fr. Niebergall van Marburg.

Derhalve: het is voor de dominees.

Maar een dokter, en nog wel een, die momenteel geen tijd had voor nitstapjes naar geestelijk vergelegen landen, heeft het mij geleend; en, onder ons gezegd, ik had het nog niet bemerkt.

Waarom is dit een teekening des tijds?

Aan den eenen kant kunnen we uit dit kleine voorval een afbeelding zien van het feit, dat de theologische studie den tijd wel achter zich mag zien afgesloten, waarin zij de behandeling van de zielzorg kon doen geschieden aan de hand van theologische werkjes en oraties over de pastoraalbrieven, zijnde vruchten van theopneustie, en voorts over de ideeën van Achelis, Oosterzee en huns gelijken, als zijnde min of meer geslaagde

Er v  
blijkt,  
dat de  
Alleen  
niet de  
ding k  
voor h  
Voor  
deze t  
loopt,  
toe we  
richt;  
busjes  
ook no  
Deze  
corpo  
en z  
kwest  
de vra  
en aan  
Hier  
Zeke  
kelen;  
jongel  
wijs in  
een af  
Ook  
een ro  
te doet  
in de  
kunnen  
onderv  
nen en  
Gids n  
vergete  
jaardag  
lij den  
zijn vel  
hebben  
Als  
denken  
Neen, i  
cent m  
negerij  
is, om  
toch st  
wel bel  
niet. W  
kind v  
Wijem  
zijn bor  
de bro  
in „Ve  
geeft o  
Twee  
kindere  
vangen,  
gevolgd  
De h  
men in  
schoolk  
ze daar  
Een  
weinig  
brengt i  
en gebi  
er niet  
Daar  
van de  
den god

schoon  
nis en  
alles va

Daar.  
Wat  
wat heb  
het heb  
zou de  
kunnen  
nog wel  
die rede  
dokter  
nog me  
gezonde  
hadden  
dominee  
deling v  
als man  
zijn lich  
del voor  
door zij  
Maar  
De m  
dominee  
zelf verz  
van het  
de predi  
wie in  
contact  
het terro  
geneeshe  
bij om i  
En m  
analytici  
De ps  
een zeer  
king gew

invloed op en door het naar dan is zeer positief

door staats-ij niet willen el zijn. te bewaren te brengen ienen en tot e bijdrage te

uit voor den t voort voor ng geven en strecksche of lerven. Maar te Jeugdraad. t beste geval

aan den Mi-gevraagd om r leden der in Onderwijs antwoord ge- e vraag nood-orden, dit op e kunnen ge-ugdraad. Al-hans lid van

u dan zonder or zou geen dat der eerst-

in 1926 aan andere wijze ngenomen is te Kamerclub len Centralen

VISSER.

IE.

gsstudie-Itaal eer K. Wiele- ending, hand- van kinderen, aard. Op het k een boekje een door de- Varneck, het- lid.

genoot ook de Conferen- a werd meer- op de Eerste gsstudie hield 1911 een be- nize der leer- kinderen. Verdieping en waver, Drewes Kind en Zen-

n van de ge- ja, het leven kan nog thuis errein en geen

tegenwoordig jden, die zich gedwongen, al dat men met- studeveld van andere gebie- een mal figur o komt er op ecialisten, zeet k, een paard, ig in bedwang st oogkleppen, dels der brei- nderzijds lacht a schrikkelijker ndie tot hand- dien van gene roel. Want de oloog en niet eel wat ander- zij niet builen u het oor van jsgeorige facit- en: ik heb a

leven zelf ons verk niet moet loen het dage- f, den intimen- of jonge stoo- e werkster van een begrafen- i. In de weten- l altijd groote

Er ware nog meer te noemen. Maar reeds hieruit blijkt, dat sinds tientallen van jaren beseft wordt, dat de zending aan het kind niet voorbij mag gaan. Alleen maar, niet werd steeds ingezien, dat het niet de hoofdvraag is, wat het kind voor de zending kan doen, doch omgekeerd, wat de zending voor het kind kan zijn.

Voor menigeen is het eenige verband tusschen deze twee, dat het kind met een zendingsbusje loopt, en wekelijks zijn kleine gave ophaalt. Daar- toe werden de kinderzendingsverenigingen opge- richt; op bepaalde tijden in het jaar werden de busjes geleegd, de kinderen getraceerd, en soms ook nog door een zending een verhaaltje verteld.

Deze busjes zijn voor onderscheidene zendings- corporaties een rijke bron van inkomsten geweest, en ze zijn het nog somtijds. Toch is daarmee de kwestie niet afgehandeld. Van veel meer belang is, de vraag, wat de zending voor het kind kan zijn en aan het kind kan geven.

Hierbij denken wij vanzelf aan de school. Zeker, de catechisaties willen wij niet uitscha- kelen; maar daar is het kind reeds knaap en meisje- jongeling en jongedochter geworden. Het onder- wijs in de zending op de catechisaties is dan ook een afzonderlijk onderwerp.

Ook mag niet worden ontkend, dat de ouders een roeping hebben, om hun kinderen de zending te doen liefhebben. Al zullen zij in den regel niet in de gelegenheid zijn hun kinderen ervan te kunnen vertellen, toch moet het kind voelen en ondervinden, dat zijn ouders het zendingswerk ken- nen en erin meeleven. De komst van het Koninkrijk Gods mag alzoo in het huiselijk gebed niet worden vergeten. Ook kunnen zij bij gelegenheden, als ver- jaardagen, hun kinderen een zendingsboekje geven; bij den boekhandel van den Zendingstudie-Raad zijn vele mooie boekjes verschenen; ook in dit blad hebben wij er verscheidene van aangekondigd.

Als wij echter van Kind en Zending spreken, denken wij allereerst en voornamelijk aan de school. Neen, niet dat het kind des Maandagsmorgens zijn eent meeneemt, om het in het dankbaar knikkend negertje te werpen. De vraag, of het juist gezien is, om zulk een busje te laten rondgaan, terwijl toch stichtingen van barmhartigheid daaraan ook wel behoefte zouden hebben, behandelen wij hier niet. Want dat betreft weer de vraag, wat het kind voor de zending doet en kan doen. De heer Wielemaker sprak dan ook in den ondertitel van zijn boek van „zendingsonderwijs”; en de genoem- de brochure van de heeren Brouwer c.s. staat in „Verdieping en Belijning”, welke serie studies geeft over opvoeding en onderwijs.

Twee kwesties komen hier ter sprake, n.l. of de kinderen zendingsonderwijs op school moeten ont- vangen, en zoo ja, welke methode daarbij moet gevolgd.

De heer Drewes bespreekt eenige bezwaren, die men inbrengt tegen het onderwijs der zending aan schoolkinderen. Wij willen ze even noemen, om ze daarna weerlegd te zien.

Een eerste bezwaar acht men, dat het kind te weinig verstandelijk ontwikkeld is. De zending brengt in aanraking met vreemde toestanden, zeden en gebruiken, dieren en planten; het kind kan er niet bij.

Daarbij verstaat een kind niet het geestelijke van den zendingsarbeid; zending werpt zich op den godsdienst, predikt den waren godsdienst; het

schoonmaak en altijd geboorte en altijd begraf- nis en altijd boelhuis. En nu weet men er wel alles van.

\*\*\*

Daar hebben we b.v. de zielzorg...

Wat, zoo zou men vroeger gevraagd hebben, wat heeft een dokter een dominee te leren voor het huisbezoek? Nu ja, voor het ziekenbezoek zou de geneesheer den ziekeherder nog wel iets kunnen vertellen; zoo kon men in het afgetrokkene nog wel redeneeren; al kwam er dan ook zelfs van die redeneering niet veel terecht, omdat de meeste dokters nu eenmaal den dominee aan het ziekbed nóg meer een hinderpaal achten, dan de fysiek gezonde gemeentelieden van ZWEW een vrijpaal hadden gemaakt. Maar — al mocht de dokter een dominee een wenk kunnen geven voor de behan- deling van zieken, — dit kwam dan meer voor als maatregel om den dokter niet te hinderen in zijn lichamelijke prestaties, dan wel als hulpmid- del voor de geestelijke bearbeiding van den zieke door zijn predikant-zielzorger.

Maar hoe zijn de tijden veranderd!

De medicus van bepaalde richting heeft den dominee een goed woord toe te spreken, naar hij zelf verzekert, juist voor de gewone bearbeiding van het lid der kerk. Voor de catechisaties, voor de prediking, voor het vertrouwelijk gesprek met wie in zonden zijn gevallen, voor het geestelijk contact met de jeugd, ja, voor bijna alles, wat tot het terrein der kerkelijke zielzorg behoort, is de geneesheer van bepaalde richting er als de kippen bij om den dominee te instrueeren.

En met name geldt dit dan van den psycho- analyticus.

De psycho-analyse is sedert ongeveer 20 jaar een zeer moeilijk en interessant punt van bespre- king geweest. Wat die wetenschap wil kan ik eigen-

is een strijd tusschen de Halve maan en het Kruis; zijn dit ook geen dingen, die aan het kind voor- bijgaan?

Voorts, het zedelijk karakter van de zending en van het kind botsen. In de zending is de zelf- opoffering aan het woord, terwijl bij het kind de zelfzucht triumfeert; daarom kan het de zending niet waardeeren. Zoo voelt het dus ook niets van den nood van het Heidendom; en medegevoel is een eerste voorwaarde voor zendingsliefde.

En om niet meer te noemen: de zending is een zaak van geloof; alleen hij, die zelf Christus heeft gevonden, kan een poging wagen, de wereld voor Christus te winnen. Maar het kind heeft geen persoonlijk geloof; het leeft op gezag; hoog- stens is er een wordend, groeiend geloof. Zoo heeft het kind genoeg met zichzelf te doen, en kan het niet meewerken aan den arbeid der zending.

Deze bezwaren zijn ernstig genoeg. Opmerkelijk is, dat Wielemaker van geen bezwaren rept. Hij zal er toch ook wel eens van hebben gehoord. Of zou hij het met die bezwaren niet zoo ernstig hebben genomen? Het schijnt ons toe, dat velen nalaten de zending in het onderwijs te betrekken, omdat men er zelf niet voor voelt en er ook niet mee op de hoogte is. En zou het dan niet zoo zijn, dat menigeen, om zijn houding goed te praten, bezwaren oppert gelijk hierboven genoemd zijn?

Drewes acht het noodig er tegen op te komen, en neemt den bezwaarden den grond onder de voeten weg.

Eerst redeneert hij uit de praktijk. En geeft de volgende voorbeelden. „Zelfs bij den onderwijzer, die anders zijn leerlingen niet in zijn hand heeft, en die maar zeer gebrekkig de orde in zijn klas weet te handhaven, zal de orde als vanzelf, dat is dus, zooals het behoort, bewaard blijven, indien hij een zendingsverhaal vertelt. Vertelt men een zendingsverhaal als illustratie van het onderwijs, dan komt oogenblikkelijk de verslappende aandacht terug.” „Het wordt onthouden. Vertel in een aard- rijkskundeles een zendingsverhaal; onderzoek later, wat er is blijven zitten van hetgeen gij hebt onder- wezen, en gij vindt in de eerste plaats het zendings- verhaal terug.” Zoo stelt de praktijk het zendings- onderwijs in het gelijk. Drewes kan het weten.

En och, heeft men niet dezelfde bezwaren, welke men nu tegen de zending noemt, in vroeger dagen tegen de bijbelsche geschiedenis ingebracht? Daar zijn de heeren van teruggekomen, tenminste voor een groot deel; pleit ook niet de niet-orthodoxe voor het Bijbelverhaal, nu het niet-kennen van den Bijbel zelfs het recht verstaan van onze taal en literatuur onmogelijk heeft gemaakt? En het geeft te denken, dat men dezelfde bezwaren tegen de zending gaat aanvoeren; waarlijk, het zijn wel stom- pe wapenen, die men hanteert.

Toch acht Drewes het noodig er eens en voor al mee af te rekenen.

De zendingsverhalen interesseeren het kind; dat leert de praktijk. Waarom? Omdat „ze ongemeene speelruimte openlaten voor de kinderlijke verbeel- ding”. Wat Drewes hierover schrijft doet ons hem kennen als een uitnemend psycholoog. Hij toont aan, hoe voor de primitieve volken de natuur met allerlei levende wezens is bevolkt. Wij zien in hun kabouter, meermannen, satyrs, feeën enz. sym- bolen, maar voor die volken is dat alles werkelijk- heid. Voor het kind is dit ook zoo; daarom stelt het belang in zulke wezens; het sprookje is om-

lijkt niet gemakkelijk hier zeggen. Grondige bespre- king vraagt veel groofter ruimte dan ik thans in bestag kan nemen. En — ons blad moet op de huiskamertafel kunnen blijven liggen. Reeds deze overweging verbiedt een breede toelichting, omdat daarbij uit het sexuele leven wel zooveel voor den dag zou moeten komen, dat men in menig gezin dit artikel zou onttrekken aan de oogen der kinderen.

Ik neem dus met enkele losse aanduidingen ge- noegen.

De psycho-analyse — waaraan vooral de naam van Sigmund Freud verbonden is — legt een van haar voornaamste stellingen ons voor, wanneer zij beweert, dat van het leven der menschelijke ziel de verschijnselen hun verklaring behoeven, en hun oorzaak moeten aangewezen vinden, ook in die gevallen, waarin tot nu toe van eenige poging tot verklaring en van een naspeuren van de wet der causaliteit werd afgezien. Ons droomleven, onze plotselinge invallen, onze onwillekeurige gezegden, de ineens opdoemende beelden uit de herinnering van een oud verleden, — en zoo heel veel meer; het heeft alles zijn oorzaak en noodwendigheid; en wie van toevalligheden spreekt, spreekt op de oppervlakkigste manier, zoo opent de psycho-ana- lytische school den aanval. B.v. dingen, die in ons bewuste leven eens een plaats hebben inge- nomen, zinken vervolgens weer tot onder den drem- pel van het bewuste leven in het duistere diep van ons onder-bewustzijn weg. Later duiken zij dan weer daaruit op; ze lijken voor ons zelf iets, dat geheel nieuw is, maar in wezen zijn ze oud; slechts omdat ze teruggedrongen werden rekenden we er niet mee. Reeds hiermee is de noodzakelij- heid gegeven, om te rekenen met de mogelijkheid, neen, om vast te stellen de noodzakelijkheid, dat er „iets achter zit” bij al wat ik haden doe.

die oorzaak het kind niet vreemd, en alzoo is het zendingsverhaal, dat ook wel van wonderlijk-vreem- de dingen vertelt, niet te veraf liggend.

Het is een gulden schoolmeestersregel, zegt Drewes, dat men voortschrijden moet van het be- kende naar het onbekende. „Maar onze weg gaat juist geheel anders. Het kind kent. Het kent die vreemde wereld, waarin wij het binnen voeren, beter dan wij. Het leeft steeds in die wereld, maar de wereld, waarin het kind leeft, ziet er nog veel fantastischer uit, dan wij ons kunnen voorstellen. Het vreemde is voor het kind het gewone.” Zoo gaat Drewes voort in een schitterend psychologisch betoog. Het zendingsonderwijs past dan ook bij het kind; het geeft stof voor zijn fantasie en breidt zijn gezichtskring uit.

Hiermede is de zaak feitelijk beslist. Toch loont het de moeite ook nog even de andere bezwaren nader onder de oogen te zien. Men meent, dat het gebrek aan ethische ontwikkeling bij het kind de zending van de school moet verwijderd houden. Al een heel dwaze bewering! De belangstelling is er; zij is er vooral ook voor de daden, op het zendingsterrein verricht. Het zendingsverhaal doet een leven vol beweging zien; er is actie. En dat trekt het luisterend kind aan, doet meeleven. Maar het doet het kind ook zien, wat er achter het uit- wendig gebeuren ligt. Het heeft op zijn wijze „begrip voor de geestelijke dingen, zoo goed als wij; maar het uit het op andere wijze en richt het op andere zaken dan wij, volwassenen”.

Nog sterker. „Onze kinderen zijn nog veelal in een periode, waarin hun liefde niet anders dan persoonlijk kan zijn. Maar juist, omdat ze helden- vereerders zijn, wordt hun niet alleen de zending lief als persoon, maar wordt ook zijn geloof hun lief. Zij bouwen hun geloof aan het zijne. Is dat zoo'n wonder? Wordt ook ons geloof niet vaak gebouwd aan het geloof van een ander? ... Lang- zamerhand ziet het kind ook, dat de grondoorzaak van alle ellende in het heidendom is, het niet bezitten van het geloof, dat ook het zijne is; het geloof in den Heiland van zondaren.” En zoo komt het kind er toe om onder den invloed van het zendingsonderwijs voor zending en heidendom beide te gaan bidden.

Zoo mogen wij dan met Drewes de volgende belangrijke conclusies trekken. „Kind en zending behooren niet in de eerste plaats bijeen, omdat het kind iets — en veel — voor de zending kan doen, maar omdat het kind zooveel van de zending ontvangt. Zijn belangstelling wordt verrijkt, zijn aandacht gescherpt, zijn geheugen geoefend, zijn kennis en opnemingsvermogen vergroot, zijn werk- lust en drang naar doen in goede banen geleid, zijn medeleven met anderen en zijn verstaande liefde worden geoefend, zijn geloof versterkt en zijn gebed inhoud gegeven. En eindelijk, terwijl het kind voor den zendingsarbeid wordt gewonnen, wordt het voor Jezus gewonnen. Dat is het hoogste recht voor het zendingsonderwijs, dat het het kind voort helpt op den weg, om een levende christe- lijke persoonlijkheid te worden”.

J. D. W.

#### UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

##### Groei der Waldenzenkerk in Italië.

De Waldenzenkerk, die „oude, voortdurend lijdende, geduldige en levensvolle „evangelische minderheid”,

Ja, zóo sterk is de invloed van dit onderbewuste leven op het bewuste, dat erkend moet worden, dat de groote beslissingen in ons leven niet door ons bewuste leven worden beheerscht en genomen, doch in het onderbewuste leven worden voorbereid en ook tot rijpheid gebracht, zoolang de mensch zelf nog zonder hooge zelfcritiek en zonder zelfanalyse leeft. Wanneer hij de naïviteit op zij zet en in de diepten van het onderbewuste zieleleven een blik werpt, dan kan hij met de critiek van zijn waak- bewustzijn wel eenigermate correctie aanbrengen in de bewegingen waartoe zijn zieleleven kwam, maar geheel en al zichzelf doorgronden en de werking van het onderbewuste levensbeziit op zijn bewustzijn negeeren, — dat kan hij niet. Zóo sterk kan de vorming van gedachten-complexen in ons onbewuste leven zich doen gelden, dat een „tweede ik” in ons opstaat, een tweede persoonlijkheid, die soms optreedt en de gewone verdringt. Een heel andere mensch staat dan op; en de gewone is niet meer te herkennen zelfs. En zoo liggen de conclusies voor het grijpen. Wat ik „vergeten” noem, is niet een lijdelijk kwijtraken van voorstellin- gen, doch er zit wel degelijk een actieve daad in van mijzelf; immers, onze persoonlijkheid dringt onaangename, pijnlijke ervaringen terug; ze worden door ons zelf weggeduwd tot onder de oppervlakte van ons onderbewuste leven; dat ze in die duistere voorraadskamer zijn binnengekomen, is dus even- min toeval, als dat ze later zich wreken en weer bovenkomen om mee te helpen in de reeks van factoren, die onze gedragingen bepalen ieder oogenblik.

K. S.

Correspondentie. Omdat enkele bronnen, ra- kende de geschiedenis van de G. S. B., mij later bereikten dan ik gehoopt had, kan ik deze week niet mijn vervol- artikel over de Gereformeerde Studentenbeweging geven.

K. S.